

2025-05-22

Diariennr: U2024/02591

Jesper Hedin

Jesper.hedin@industriarbetsgivarna.se

Utbildningsdepartementet

Gymnasie- och vuxenutbildningsenheten

103 33 Stockholm

u.remissvar@regeringskansliet.se

Industriarbetsgivarnas yttrande över utredningen

” Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74)”

Industriarbetsgivarna är arbetsgivarorganisationen för stål-, metall-, gruv-, massa-, pappers-, sågverks-, byggnadsämnes- och buteljglasindustri samt svetsmekanisk industri. Industrier som konkurrerar på den globala marknaden. Industriarbetsgivarna företräder nära 1000 medlemsföretag med cirka 100 000 anställda. Svensk basindustri är en stark motor för svensk ekonomi och står för en nettoexport på 135 miljarder kronor och cirka 260 miljarder kronor i sammanlagt exportvärde.

Industriarbetsgivarnas huvudsakliga synpunkter på utredningens förslag:

- Industriarbetsgivarna *avstyrker* förslaget om att införa nya yrkesprogram som omfattar 1 900 poäng (förslag 5.1.1). De förbättringsförslag som anges i kapitel 5 kring exempelvis tillgång till yrkesutbildningar, anser vi ska ske inom introduktionsprogrammet.
- Industriarbetsgivarna *tillstyrker* förslaget att inleda försöksverksamhet med yrkesutgångar från teoretiska program (förslag 8.2) med förbehåll om att det ska kunna inledas med fler inriktningar och på fler program än inom det föreslagna ekonomiprogrammet. Denna försöksverksamhet måste ske i nära samverkan med berörda branscher.
- Industriarbetsgivarna *tillstyrker* i huvudsak förslagen om branschskolor (förslag i kapitel 9), men med tillägg om att ett statligt investeringsstöd för investeringstunga utbildningsmiljöer ska införas.
- Industriarbetsgivarna är i grunden *positiva till yrkesprov* men *avvisar* förslagen att yrkesprov ska vara obligatoriska och att de ska fastställas av Skolverket (förslag 10.2.1 och 10.2.5).

Industriarbetsgivarna i Sverige Service AB

Storgatan 19, Box 5501

SE-114 85 Stockholm

Telefon: +46 (0)8 762 67 55

info@industriarbetsgivarna.se

Organisationsnummer: 556625-8389

Föreningen Industriarbetsgivarna

Organisationsnummer: 802492-3867

Inledning och Sammanfattning

Den svenska basindustrins konkurrenskraft och tillväxt bygger i hög grad på kvalificerad personal. Överallt, i alla yrkeskategorier, finns en stor kompetensbrist. I och med den stora nyindustrialiseringen av Sverige och de stora teknikskiften som sker kommer kompetensbristen bli än större med en tydlig påverkan på produktivitet och konkurrenskraft. Det är därför av yttersta vikt att vi kan utbilda fler mot industrin, att det finns möjligheter att öka sin kompetens under arbetslivet och att det finns reella möjligheter till omskolning.

Utredningen beskriver på ett bra sätt de stora utmaningarna med att för få elever klarar grundskolan, och för många elever som inte tar examen från ett nationellt gymnasieprogram. Det är ett stort misslyckande för samhället att en så stor grupp elever saknar de kunskaper som krävs för att ta sig vidare in på arbetsmarknaden. Det är hela samhällets ansvar att se till att dessa ungdomar får det stöd de behöver.

Som utredningen illustrerar är elevgruppen som idag inte kommer in på nationella program heterogen där några endast saknar ett eller två ämnen för att bli behöriga medan andra har problem med skolgången som helhet. Industriarbetsgivarna anser att dessa ungdomar behöver mötas med individanpassade lösningar snarare än genom att sänka de generella kraven som finns på de yrkesinriktade utbildningarna.

Industriarbetsgivarnas medlemsföretag är tydliga med att en förutsättning för anställning är en fullgjord gymnasieexamen och anledningarna till detta är flera. Bland annat innebär all anställning en relativt lång intern upplärningstid, ibland upp till 2 år. Denna upplärning blir oändligt mycket svårare om individen inte har de teoretiska grunderna som krävs.

En genomgång av betygsfördelningen bland de elever som inte nått gymnasiebehörighet visar att 4 av 5 obehöriga elever inte är godkända i matematik och mer än hälften inte är godkända i svenska. Dessa ämnen är viktiga för att kunna arbeta och utvecklas inom yrket. Att vara yrkesarbetare är inte ett enkelt jobb, det kräver grundläggande kunskaper i engelska, svenska och matematik.

Industriarbetsgivarna förstår utredningens ambitioner och analyser. I de beskrivande avsnitten beskrivs att en stor del av elevgruppen möter en nedbrytande miljö i dagens system. Ett ensidigt fokuserande på att nå godkänt i de behörighetsgivande ämnen gör att många upplever en förlängning av misslyckandet men dessa ämnen är en viktig grund för att kunna ta till sig yrkesutbildningen i sin helhet. Utredningen pekar också förtjänstfullt ut de brister i valmöjligheter som möter elevgruppen. Större valmöjlighet och ett minskat initialt fokus på teoretiska ämnen skulle sannolikt medföra att fler elever kan ta sig vidare. Dessa potentiella förändringar måste emellertid ta hänsyn till förmågan att tillgodogöra sig utbildningen och att det finns en framtida arbetsmarknad efter utbildning. Eftersom våra företag kräver gymnasieexamen måste en fullständig gymnasieutbildning alltid vara slutmålet. Industriarbetsgivarna är dock positiva till alla förändringar och individuella lösningar som kan leda till detta slutmål.

Vidare utgår utredningen från att elever med svaga prestationer från grundskolan kan läsa yrkesämnena på ett sätt som liknar det som elever på nationella program läser dem. Detta trots att utredningen själv pekar på ett tydligt samband mellan meritvärde från grundskolan och resultat på gymnasiet.

Vi ser även stora utmaningar med en eventuell samläsning mellan de föreslagna 1900poängs-utbildningarna och de nationella programmen. En sådan samläsning innebär att lärare i samma klassrum ska hantera

elever med kunskapsmässiga luckor och individuella utmaningar tillsammans med elever som läser ett nationellt yrkesprogram med högskolebehörighet. Denna samläsning riskerar att sänka attraktiviteten till de nationella yrkesprogrammen, sänka utbildningskvalitén och ytterligare försvåra rekrytering av yrkeslärare.

Industriarbetsgivarna har tillsammans med industrins partsorganisationer länge drivit på för en ambitionshöjning av yrkesprogrammen, exempelvis genom att åter göra de högskolebehörighetsgivande ämnena obligatoriska. Detta har vi drivit, inte i första hand för att få fler elever från yrkesprogrammen att läsa vidare på universitet och högskolor utan för att detta är kompetenskrav som dagens industri ställer.

Mot bakgrund av ovan diskussion delar inte Industriarbetsgivarna utredningens bild om att utbildningar kan spegla dagens yrkesprogram och anpassas för en målgrupp med stora kunskapsluckor från grundskolan. Inom många yrken är teoretiska så väl som praktiska krav stora. Att erbjuda en utbildning mot yrken där de förväntade kunskaperna inte räcker till är både ett svek mot eleverna och en misshushållning med resurser.

För en stor grupp av de elever som utredningen åsyftar är sannolikt andra lösningar mer framkomliga. Vi är därför förvånade över att utredningen inte alls beaktat och lyft fram förslag baserade på folkhögskoleperspektivet. Flera av landets folkhögskolor bedriver redan idag framgångsrik verksamhet inom det som utredningen fokuserar på.

Andra lösningar kan bestå i att utifrån utredningens analys förändra dagens system med individuellt alternativ och att delar av tankarna kring 1900 gymnasiepoängs yrkesprogram genomförs inom yrkesintroduktion. För många elever kan helt andra lösningar som preparandår, där eleven täcker sina kunskapsbrister samtidigt som eleven deltar i yrkesorienterande kurser, vara en lösning. Här finns inspiration hos såväl folkhögskolor som danska "efterskoler". Det finns också exempel på kommuner som lyckats väl med den typen av upplägg.

Industriarbetsgivarna är positiva till att utredningen tagit till sig arbetslivets synpunkter om att en utbildningsväg för den tänkta målgruppen inte bör omfatta mindre undervisning än vad gymnasieprogram om 2500 gymnasiepoäng eller mer. Vi är också positiva till utredningens förslag om att alternativa studievägar inte ska vara tillämpliga för elever som är behöriga till gymnasieprogram om minst 2500 gymnasiepoäng.

Samtidigt som vi avvisar förslaget att införa en ny variant av yrkesutbildningar i enlighet med förslag 5.1.1 som en utökning (och därmed också en devalvering) av dagens gymnasieprogramsutbud, är vi ändå positiva till flera av de övriga förslagen i kapitel 5. Men, dessa bör då ses som förbättringsåtgärder inom det som motsvarar dagens introduktionsprogram, det vill säga som åtgärder på vägen mot en gymnasieexamen inom dagens gymnasieprogram omfattande 2 700/2 800 gymnasiepoäng. Inte som ett slutmål. Vi är framför allt positivt inställda till de förslag som ger eleverna mer tid för lärande och förslag som ger möjlighet till mer individuellt anpassade former, former som är yrkesorienterande och former som förbereder eleven för fortsatt utbildning.

Sammanfattningsvis avvisar Industriarbetsgivarna avvisar helt utredningens förslag om att införa nya gymnasieprogram om 1 900 gymnasiepoäng på det sätt som föreslås i utredningens kapitel 5. Vi anser att en ambitionssänkning av dagens gymnasiala utbildningar är fel väg att gå. Industriarbetsgivarna är dock

positiva till att stärka introduktionsprogrammen, ge mer tid för lärande och utökade möjligheter till individuella former samt stärka möjligheten till yrkesintroduktion.

Industriarbetsgivarna synpunkter på utredningens övriga förslag

Industriarbetsgivarna *tillstyrker* förslag 8.2 att en försöksverksamhet med handelsinriktning på ekonomiprogrammet bör inledas. Industriarbetsgivarna tillstyrker dock förslaget med tillägg att motsvarande försöksverksamheter ska kunna inledas med fler inriktningar och på fler program. Detta för att möjliggöra exempelvis en försöksverksamhet med automationsinriktning på teknikprogrammet.

Industriarbetsgivarna *tillstyrker* de övergripande förslagen om branschskolor, det vill säga stora delar av utredningens förslag i kapitel 9 om del av yrkesutbildning på entreprenad. Vi är dock kritiska till att utredningen haft ett alltför snävt fokus på utbildningar inom specifikt små yrkesområden och fokus på ersättningsfrågan ur ett driftsperspektiv. För industrins del är inte frågan om branschskolor specifikt av avgörande betydelse. Vi menar att den främsta utmaningen snarare handlar om att kunna finansiera uppbyggnaden av kvalitativa utbildningsmiljöer inklusive finansiering av investeringar i maskinparker och annan nödvändig utrustning. Detta oavsett om investeringsbehovet finns inom små yrkesområden eller breda yrkesområden där behovet är stort över hela landet, såsom till exempel inom automation. Samtidigt som vi tillstyrker förslagen om branschskolor saknar vi därmed förslag om införandet av ett bredare statligt investeringsstöd för investeringstunga utbildningsmiljöer generellt. Det stöd som vi efterfrågar, är ett statligt investeringsstöd för investeringstunga utbildningsmiljöer likt det som YH-utredningen föreslog skulle utredas (se Framtidens yrkeshögskola – stabil, effektiv och hållbar; SOU 2023:31, förslag 7.8.2). Viktigt att betona är att det investeringsstöd som vi efterfrågar ska särskiljas från driftsersättningen (ersättning per elev) eftersom en höjning av elevpengen knappast möjliggör investeringar omfattandes miljonbelopp vid ett specifikt investeringstillfälle.

Ett stöd för investeringstunga utbildningsmiljöer kan stimulera skapandet av högklassiga utbildningar på flera nivåer inom utbildningskedjan – tex som resurs vid kompetensutveckling av anställda och i att skapa förutsättningar för till exempel lärlingsutbildning.

Industriarbetsgivarna är i grunden positiva till yrkesprov och tillstyrker huvudförslagen som beskrivs i kapitel 10, men avvisar att yrkesprov ska vara obligatoriska och att de ska fastställas av Skolverket enligt 10.2.1 och 10.2.5. Bakgrunden till Industriarbetsgivarnas ställningstagande är att det är angeläget att yrkesprov ägs av respektive bransch och att det är branscherna som beslutar om införande av yrkesprov. Det bör även finnas stöd för att utveckla branschprov för branscher som inte har färdiga prov.

I avsnitt 12.2 diskuteras frågan om kvalitet i gymnasial yrkesutbildning. Industriarbetsgivarna hade önskat att utredningen hade presenterat skarpa förslag men tillstyrker samtidigt behovet av en fördjupad analys av framgångsfaktorer rörande attraktivitet och kvalitet. Industriarbetsgivarna föreslår därför att en utredning eller kommitté snarast tillsätts för att identifiera vilka faktorer som bidrar till kvalitativa och attraktiva gymnasiala yrkesutbildningar. Med vår erfarenhet av Teknikcollege sedan nästan 20 år har vi erfarenheter att bidra med till både direktiv och utredningsarbete.

Särskilda synpunkter på de enskilda (specifika) förslagen

Industriarbetsgivarna har valt att fokusera på de av utredningens förslag som vi anser är av särskild betydelse för teknikindustrins kompetensförsörjning och vi har en bra kunskap kring. Industriarbetsgivarna har därför valt att lämna särskilda synpunkter på ett urval av utredningens enskilda förslag, vilka följer nedan. Övriga förslag har utelämnats i detta remissvar.

5.1 Nationella yrkesprogram som omfattar 1 900 gymnasiepoäng ska införas

5.1.1 Nya yrkesprogram som omfattar 1 900 poäng

Industriarbetsgivarna avstyrker utredningens förslag.

Skälen till detta beskrivs i inledningen men innebär i korthet att vi anser att vi uppfattar att målgruppen kommer ha svårt att ta till sig utbildningen och därefter vara attraktiv på arbetsmarknaden med det planerade upplägget. Vi ser också att förslaget om att skapa nya nationella program med ett smalare, mer begränsat innehåll riskerar att få negativa effekter på befintliga yrkesprogram om 2700/2800 gymnasiepoäng. Genom ett omfattande påverkansarbete har arbetslivet stärkt attraktiviteten och kvaliteten i gymnasiets yrkesutbildningar vi vill inte tillbaka till kortare utbildningar mot industrin som inte motsvarar arbetsmarknadens behov.

Däremot tillstyrker vi skapandet av ett individuellt förberedelseprogram enligt 6.2.1.samt föreslår en utveckling av introduktionsutbildningen yrkesintroduktion (istället för avveckling) i syfte att öka likvärdigheten mellan kommuner samt bättre förbereda unga för vuxenlivet.

5.1.2 Yrkesprogrammen som omfattar 1 900 poäng ska vara nationellt utformade

Industriarbetsgivarna avstyrker utredningens förslag.

Utredningens förslag har många förtjänster i att skapa tydliga utbildningsvägar för målgruppen. Samtidigt skapar det ett antal problem. Arbetsmarknaden skiljer sig mellan olika delar av landet och olika yrken vilket

gör att det bör finnas en flexibilitet i hur utbildningen läggs upp. Därtill finns utmaningar med att olika elever har olika behov när det gäller både yrkesämnen och gymnasiegemensamma ämnen. Vi ser därför hellre en utveckling av yrkesintroduktion än yrkesprogram om 1900 poäng. För yrkesintroduktion ser vi ett värde av en ökad likvärdighet när det gäller individens valmöjligheter och en anpassning av yrkespaket för unga inom yrkesintroduktion.

5.1.3 De nya yrkesutbildningarna ska benämnas yrkesprogram som omfattar 1 900 gymnasiepoäng

Industriarbetsgivarna avstyrker utredningens förslag mot bakgrund av att vi avstyrkt förslag 5.1.1

Skulle lagstiftaren ändå gå vidare med förslaget är vi kritiska till benämningen, då yrkesprogram för de flesta innebär en fullständig gymnasieexamen är namnförslaget vilseledande. Vi föreslår därför att namnskillnaden mellan yrkesprogram om minst 2500 gymnasiepoäng och utredningens föreslagna utbildningsväg i så fall blir tydligare. Yrkesorienterande eller yrkesförberedande program är förslag på bättre benämningar.

5.2.1 Yrkesprogram som omfattar 1 900 poäng vänder sig till elever som vill läsa en yrkesutbildning men som inte är behöriga till ett nationellt program som omfattar minst 2 500 poäng

Industriarbetsgivarna avstyrker utredningens förslag mot bakgrund av att vi avstyrkt förslag 5.1.1

Eftersom den tänkta utbildningen om 1 900 gymnasiepoäng, enligt oss, kommer förutsätta krav på att kunna ta till sig yrkesämnena i en omfattning som liknar dagens yrkesprogram, finns utmaningar för elever som saknar relevanta teoretiska förkunskapskrav för att möjliggöra inläring i yrkesämnena.

Industriarbetsgivarna förordar att behörighetskraven för att ta sig in på all form av förberedelseutbildning ska vara så låg som möjligt, men att tillräckligt stöd ges under den tid som bedöms vara relevant utifrån individuella förutsättningar. Detta gäller såväl utredningens förslag om förberedelseprogram likväl som programinriktat val. Industriarbetsgivarna förordar således att fler elever ska kunna fångas upp via programinriktat val för att så småningom kunna ta en gymnasieexamen från dagens nationella program till förmån för införandet av nya yrkesprogram omfattandes av 1 900 gymnasiepoäng.

5.2.2 Elever som är behöriga till ett nationellt program som omfattar minst 2 500 poäng ska kunna gå ett yrkesprogram som omfattar 1 900 poäng om det finns särskilda skäl

Industriarbetsgivarna avstyrker utredningens förslag mot bakgrund av att vi avstyrkt förslag 5.1.1.

Eftersom en fullständig gymnasieexamen skapar goda förutsättningar för att ta sig in i yrkeslivet genom arbete eller studier bör möjligheten för elever som är behöriga att gå en gymnasieutbildning om minst 2500

gymnasiepoäng erbjudas denna utbildningsväg. Studerande som av olika skäl inte förväntas nå examen ska endast i undantagsfall erbjudas reducerat program. Om lagstiftaren ändå driver igenom förslaget vill vi ändra skrivningen till från "särskilda skäl" till "synnerliga skäl".

5.3 Utformning av yrkesprogrammen som omfattar 1 900 gymnasiepoäng

5.3.1 *De nya yrkesprogrammen ska omfatta 1 900 poäng varav 1 500 poäng ska vara yrkesämnen*

Industriarbetsgivarna avstyrker utredningens förslag mot bakgrund av att vi avstyrkt förslag 5.1.1

Industriarbetsgivarna ser stora problem med de föreslagna kortare utbildningarna. Även om vi delar problembilden och de utmaningar som beskrivs i utredningen är industrins behov helt annat än det som de föreslagna programmen innebär. De utmaningar vi ser med de föreslagna programmen är dels utbildningens längd och innehåll, dels struktur och relation till de nationella yrkesprogrammen å 2800p. Industriarbetsgivarna hade hellre sett förslag om bredare introduktionsprogram.

Utbildningarna är för korta med för stort fokus på yrkeskurser. Industrin eftersöker personer med djupare och bredare kompetenser än vad dessa program kan ge. Programmen kan vara ett steg på vägen till en fullständig gymnasieexamen men i sig är det inte nog för att ge de förutsättningar som behövs för att individen ska kunna vara långsiktigt anställningsbar inom industrin.

Det är inte heller realistiskt att bygga de nya programmen på exakt samma struktur som de nationella. Det finns flera utmaningar med denna föreslagna struktur. Det riskerar att göra det än mer otydligt för anställande företag, elever och föräldrar vad det programmet innehåller och leder till. Dessutom kräver de olika programmen olika förkunskaper, och det är orealistiskt att tro att en elev som inte har förkunskaper inom matematik ska kunna klara exempelvis en automationsutbildning (inom el- och energiprogrammet). Den föreslagna strukturen ger tankar om samläsning med det nationella programmet, vilket vi anser vara olyckligt. Samläsning kan såklart vara fördelaktigt i vissa situationer, men riskerar att på grund av den stora skillnaden i elevgrupp, skapa stora utmaningar för lärmiljön. Det riskerar dessutom att sänka attraktiviteten och kvalitén på de nationella yrkesprogrammen.

Här kan, enligt oss utgångspunkt tas från yrkespaketen inom yrkesvux, men att dessa anpassas och särskilt framskrivs för målgruppen för yrkesintroduktion.

5.3.2 *Svenska, engelska, matematik och ett samhällsorienterande ämne ska omfatta 200 poäng och inriktas mot yrket*

Industriarbetsgivarna tillstyrker utredningens förslag om att skapa en nivå i de gymnasiegemensamma ämnena om 50 gymnasiepoäng som en introduktionsnivå.

Industriarbetsgivarna ställer sig positiva till att skapa ämnen som skapar en bra introduktion för fortsatta studier i gymnasiet. Industriarbetsgivarna är positiva till att ämnena ges i yrkesinriktning. Dessa ämnen kan vara inspirerande steg på vägen till fortsatta studier. Det är även positivt att det skapas ett kombinerat ämne kring samhälls- och arbetslivskunskap. Vi vill samtidigt framhålla att målsättningen bör vara att alla elever ska klara minst 100 poäng i respektive ämne.

5.3.3 *Individuellt val ska ingå med 100 poäng*

Industriarbetsgivarna varken tillstyrker eller avslår utredningens förslag.

Individuellt val kan vara ett bra sätt för att fånga upp individer och inspirera för fortsatta studier inom gymnasieskolan. Dock hade ett ökat inslag av matematik eller svenska i utbildningen ökat anställningsbarheten.

5.3.4 *Arbetsplatsförlagt lärande ska ingå med 15 veckor*

Industriarbetsgivarna avstyrker utredningens förslag.

Industriarbetsgivarna anser att arbetsplatsförlagt lärande (APL) är ett viktigt inslag i en yrkesutbildning. Men som en följd av att vi anser att den föreslagna utbildningen ska ses som en introduktionsutbildning snarare än som en variant av en yrkesutbildning avstyrker vi utredningens förslag. Vi anser att dessa utbildningar i första hand i stället bör innehålla praktik snarare än ett arbetsplatsförlagt lärande. Praktik inom de yrkesförberedande-/yrkesorienterande programmen måste, enligt oss, utformas lokalt med hänsyn till arbetsplatsernas förutsättningar att ta emot elevgruppen och elevernas behov.

5.3.5 *Ett yrkesprov eller ett gymnasiearbete om 100 poäng ska ingå i de nya yrkesprogrammen*

Industriarbetsgivarna avstyrker utredningens förslag mot bakgrund av att vi avstyrkt förslag 5.1.1

Den föreslagna utbildningen kan inte ses som en yrkesutbildning och därför ska inte heller det ge grund för ett yrkesprov. Industriarbetsgivarna ser hellre att utbildningen avslutas med ett arbete som täcker in både de yrkes- och teoretiska utbildningsdelarna, med sikte på att förbereda eleven för att genomföra en fullständig gymnasieutbildning.

5.3.6 *Yrkesutbildningsmål ska beskriva målen för 1 900-poängsprogrammen*

Industriarbetsgivarna avstyrker utredningens förslag mot bakgrund av att vi avstyrkt förslag 5.1.1

Som en följd av detta anser vi inte att det ska finnas utbildningsmål för programmet eftersom den föreslagna utbildningen inte, enligt oss, ses som en yrkesutbildning. Målet med utbildningen ska vara att förbereda eleven för att genomföra en fullständig gymnasieutbildning.

5.4 Utbildningens längd och undervisningstiden på 1 900-poängsprogram

5.4.1 *De nya yrkesprogrammen ska vara 3-åriga*

Industriarbetsgivarna avstyrker utredningens förslag mot bakgrund av att vi avstyrkt förslag 5.1.1 om att införa nya yrkesprogram som omfattar 1900 poäng. Industriarbetsgivarna tillstyrker principen om treårig utbildning.

Industriarbetsgivarna instämmer i utredningens förslag om att utbildningar som erbjuds målgruppen ska erbjudas under tre år. Hur många poäng som eleven under denna tid hinner tillgodogöra sig kommer emellertid att variera beroende på motivation och förkunskaper. Målet ska dock vara att nå så många poäng som möjligt på vägen mot 2500-2800 poäng på de nationella yrkesprogrammen. Industriarbetsgivarna anser att de utbildningsmål som finns på nuvarande yrkesutgångar ska ligga fast då de är framtagna utifrån de behov arbetsmarknaden har identifierat.

5.4.2 *Utbildningen ska bedrivas som heltidsstudier*

Industriarbetsgivarna avstyrker utredningens förslag mot bakgrund av att vi avstyrkt förslag 5.1.1 om att införa nya yrkesprogram som omfattar 1900 poäng. Industriarbetsgivarna tillstyrker principen att utbildningar ska bedrivas som heltidsstudier.

Industriarbetsgivarna instämmer i utredningens förslag om att utbildningen ska bedrivas på heltid. Vi vill emellertid markera att vi anser att heltidsstudier minst ska omfatta 7 timmar inklusive lunch per dag. Det innebär att det är högst rimligt att målgruppen får mer undervisning än 2 430 timmar för att kunna nå så många godkända poäng som möjligt.

5.5 Utbildningen i övrigt på 1 900-poängsprogram

5.5.1 *Lärlingsutbildning*

Industriarbetsgivarna avstyrker utredningens förslag mot bakgrund av att vi avstyrkt förslag 5.1.1 om att införa nya yrkesprogram som omfattar 1900 poäng.

Vi vill samtidigt passa på att förmedla att lärlingsutbildning är en utbildningsform som innebär ett flertal utmaningar som sannolikt förstärks för målgrupper utan tillräckliga förkunskaper. Det handlar dels om stöd till eleven i form av studie och yrkesvägledning, elevhälsoinsatser med mera, dels om stöd till arbetsplatsen i form av vägledning och stöd till handledare, arbetsledare med flera. Vi är medvetna om att det finns exempel där den föreslagna lösningen har fungerat, men vår uppfattning är att detta inte självklart gör att de erfarenheterna kan ligga till grund för en utvidgning till en generell

utbildningsform. Däremot kan det i det enskilda fall finnas förutsättningar som möjliggör individuella upplägg.

5.5.2 Utökat program

Industriarbetsgivarna avstyrker utredningens förslag om utökat program mot bakgrund av att vi avstyrkt förslag 5.1.1 om att införa nya yrkesprogram som omfattar 1900 poäng.

Däremot är vår generella inställning att oavsett form av gymnasieutbildning bör elever erbjudas att utvecklas så mycket som möjligt under gymnasietiden. Elever som har förutsättningar att nå längre än den ordinarie studievägen bör erbjudas att ytterligare förkovra sig.

5.5.3 Möjligheten att göra avvikelser

Industriarbetsgivarna avstyrker utredningens förslag mot bakgrund av att vi avstyrkt förslag 5.1.1 om att införa nya yrkesprogram som omfattar 1900 poäng.

Som nämnts tidigare är Industriarbetsgivarna emellertid positiva till olika former av individuella upplägg för målgruppen i syfte att komma närmare målet om fullständig gymnasieexamen.

5.6 Erbjudande, planering, dimensionering

5.6.1 Huvudmän ska dimensionera för att alla behöriga elever ska kunna få en plats på ett nationellt yrkesprogram om 1 900 eller 2 700/2 800 poäng, ett högskoleförberedande program eller programinriktat val

Industriarbetsgivarna avstyrker utredningens förslag mot bakgrund av att vi avstyrkt förslag 5.1.1 om att införa nya yrkesprogram som omfattar 1900 poäng.

Industriarbetsgivarna är mycket engagerade i såväl införandet som tillämpningen av planerings- och dimensioneringsreformen. Vår uppfattning är att implementeringen av denna riskerar att störas av att ytterligare områden läggs in i reformen. Däremot är Industriarbetsgivarna positivt till att det förs en regional dialog kring vilka möjligheter som finns för unga utan gymnasieexamen.

5.7 Gymnasialt yrkesutbildningsbevis

5.7.1 Gymnasialt yrkesutbildningsbevis ska utfärdas efter ett avklarat yrkesprogram som omfattar 1 900 gymnasiepoäng

Industriarbetsgivarna avstyrker utredningens förslag om att utfärda gymnasialt yrkesutbildningsbevis mot bakgrund av att vi avstyrkt förslag 5.1.1 om att införa nya yrkesprogram som omfattar 1900 poäng.

Det är viktigt att tydliggöra vad som är ett gymnasialt yrkesutbildningsbevis och vad som är examen ifrån ett gymnasieprogram. Då vi inte tror att detta går att göra på ett tydligt sätt avstyrker Industriarbetsgivarna utredningens förslag. En gymnasieutbildning är 2500-2800 poäng. Annan utbildning är ett steg på resan och leder inte till en yrkesutbildning och kan därför inte ge ett bevis. Industriarbetsgivarna förordar istället intyg eller ett "samlad betygskdokument".

5.7.2 Kraven för ett gymnasialt yrkesutbildningsbevis ska huvudsakligen omfatta yrkesämnen

Industriarbetsgivarna avstyrker utredningens förslag mot bakgrund av att vi avstyrkt förslag 5.1.1 om att införa nya yrkesprogram som omfattar 1900 poäng samt med hänvisning till 5.7.1 ang. yrkesutbildningsbevis.

5.7.3 Det ska vara möjligt för elever som inte klarar examen att få ett gymnasialt yrkesutbildningsbevis från ett yrkesprogram som omfattar 2 700/2 800 poäng

Industriarbetsgivarna avstyrker utredningens förslag mot bakgrund av att vi avstyrkt förslag 5.1.1 om att införa nya yrkesprogram som omfattar 1900 poäng samt med hänvisning till 5.7.1 ang. yrkesutbildningsbevis.

5.8 Komvux och gymnasiala yrkesutbildningar som omfattar 1 900 gymnasiepoäng

5.8.1 Det ska vara möjligt att få ut ett yrkesutbildningsbevis för en yrkesutbildning som omfattar 1 900 poäng även inom komvux

Industriarbetsgivarna avstyrker utredningens förslag mot bakgrund av att vi avstyrkt förslag 5.1.1 om att införa nya yrkesprogram som omfattar 1900 poäng samt med hänvisning till 5.7.1 ang. yrkesutbildningsbevis.

6 Förslag om förändringar på introduktionsprogram

6.1 Yrkesintroduktion och individuellt alternativ avskaffas

Industriarbetsgivarna avstyrker utredningens förslag att avskaffa introduktionsprogrammet yrkesintroduktion.

Industriarbetsgivarna tillstyrker utredningens förslag om att avskaffa individuellt alternativ med förbehåll att utredningens förslag om ett individuellt förberedelseprogram införs (se 6.2.1).

Industriarbetsgivarnas uppfattning är att en stor del av de effekter som förväntas uppnås genom de föreslagna yrkesprogrammen om 1900 poäng bättre kan uppnås inom yrkesintroduktion. Som tillägg till vårt avstyrkande om att avskaffa yrkesintroduktion anser vi att yrkesintroduktion ska vidareutvecklas i samverkan med nationella och regionala företrädare för arbetslivet för att på så sätt skapa fungerande utbildningsvägar för delar av elevgruppen som är den tänkta målgruppen för

yrkesprogram om 1900 gymnasiepoäng. Vår uppfattning är att detta i högre grad återspeglar arbetsmarknadens krav och ger möjlighet till anpassade utbildningar utifrån elevers individuella förutsättningar. Dessa utbildningar bör vara valbara på samma sätt som föreslås för 1900 gymnasiepoängsutbildningar. Utbildningen ska bedrivas på heltid enligt 5.4.2

6.2.1 Individuellt förberedelseprogram ska förbereda för fortsatt utbildning eller arbetsmarknaden

Industriarbetsgivarna tillstyrker utredningens förslag att införa ett individuellt förberedelseprogram

Industriarbetsgivarna anser att utredningens förslag och resonemang om ett individuellt förberedelseprogram enligt 6.2.1 har stora likheter med, och kan inrymma, det vi ser som preparandår. Industriarbetsgivarna vill tillägga att det finns erfarenheter och exempel från enskilda kommuner och folkhögskolor som lyckats väl med den typen av upplägg som vi ser framför oss, vilka vi anser bör tillvaratas. Industriarbetsgivarna tror även att det kan finnas erfarenheter från Danmarks modell med efterskolor som kan vara värda att beakta.

6.2.2 Ungdomar som saknar behörighet till ett nationellt program som omfattar minst 2 500 poäng ska ha rätt att tas emot på individuellt förberedelseprogram

Industriarbetsgivarna tillstyrker utredningens förslag att ungdomar som saknar behörighet till ett nationellt program som omfattar minst 2 500 poäng ska ha rätt att tas emot på individuellt förberedelseprogram

6.2.3 Elever ska erbjudas yrkesämnen på individuellt förberedelseprogram

Industriarbetsgivarna tillstyrker utredningens förslag att elever ska erbjudas yrkesämnen på individuellt förberedelseprogram

Industriarbetsgivarnas bedömning är, som ovan nämnts (se förslag 6.2.1) att individuella lösningar behövs. Enligt oss bör detta även kunna innefatta möjlighet att erbjudas hela eller delar av nivåer i karaktärsämnen och i gymnasiegemensamma ämnen inklusive yrkesämnen. Industriarbetsgivarna anser dock att förslaget behöver utredas vidare med hänsyn till att vi från Industriarbetsgivarna avstyrker utredningens förslag att avskaffa introduktionsprogrammet yrkesintroduktion (se förslag 6.1). Detta så att det blir en tydlighet och helhetsperspektiv mellan yrkesintroduktion och programinriktat val ifall bägge dessa varianter ska finnas.

6.3 Språkintröduktion (IMS)

6.3.1 Nyanlända elever ska ges ökade möjligheter att läsa yrkesämnen under sin utbildningstid på språkintröduktion

Industriarbetsgivarna tillstyrker förslaget att nyanlända elever ska ges ökade möjligheter att läsa yrkesämnen under sin utbildningstid på språkintröduktion

6.4 Programinriktat val (IMV)

6.4.1 En huvudman ska erbjuda programinriktat val sökbart och utformat i förväg

Industriarbetsgivarna tillstyrker förslaget att en huvudman ska erbjuda programinriktat val sökbart och utformat i förväg

Industriarbetsgivarnas erfarenheter och bedömning är att programinriktat val ger goda resultat. Vi anser därför att elever som har förutsättningar att klara en sådan utbildning i första hand ska erbjudas denna utbildningsväg. Industriarbetsgivarna avvisar dock samtidigt utredningens förslag att höja behörighetskraven för programinriktat val (se förslag 7.4). Snarare ser vi att fler elever skulle kunna gå vägen genom Programinriktat val mot en fullföljd gymnasieexamen med hjälp av ett förstärkt stöd, exempelvis genom stärkta resurser till och en utveckling av elevhälsan samt säkerställande att utbildningen genomförs på heltid (se utredningens förslag 5.4.2). Målet enligt oss måste vara att så många elever som möjligt når en fullständig gymnasieexamen där programinriktat val är en del som vi anser bidrar till detta.

7. Förslag om nya och ändrade behörighetskrav i gymnasieskolan

7.1 Behörighetskrav till yrkesprogram som omfattar 1 900 poäng

Industriarbetsgivarna avstyrker utredningens förslag mot bakgrund av att vi avstyrkt förslag 5.1.1 om att införa nya yrkesprogram som omfattar 1900 poäng.

Industriarbetsgivarnas principiella hållning är att förkunskapskrav ska ställas på all gymnasial utbildning som säkerställer att en elev har de förkunskaper som behövs för att klara ett nationellt program i gymnasieskolan. I likhet med utredningen anser vi att det därför är rimligt att kravet höjs till godkänt i 12 ämnen (se förslag 7.2).

Samtidigt som Industriarbetsgivarnas principiella hållning är att höja behörighetskraven till gymnasieskolans nationella program, är Industriarbetsgivarnas principiella hållning också att så många elever som möjligt ska ges förutsättningar att nå en fullständig gymnasieexamen. Därför anser vi att tröskeln, det vill säga behörighetskraven, för att ta sig in på all form av förberedelseutbildning ska vara så låg som möjligt, men att tillräckligt stöd ges under den tid som bedöms vara relevant utifrån individuella förutsättningar. Detta gäller såväl utredningens förslag om förberedelseprogram likväl som programinriktat val. Industriarbetsgivarna förordar således att fler elever ska kunna fångas upp via programinriktat val för att så småningom kunna ta en gymnasieexamen från dagens nationella program.

7.2 Behörighetskraven för yrkesprogram som omfattar 2 700 och 2 800 poäng ska höjas till 12 ämnen

Industriarbetsgivarna tillstyrker att behörighetsreglerna för nationella program om minst 2500 gymnasiepoäng har likformiga behörighetsregler. Samtidigt vill Industriarbetsgivarna lyfta fram behovet av att programinriktat val bibehålls och utvecklas för elever som inte når behörighetskraven.

Industriarbetsgivarnas principiella hållning är att förkunskapskrav ska ställas på all gymnasial utbildning som säkerställer att en elev har de förkunskaper som behövs för att klara ett nationellt program i gymnasieskolan. I likhet med utredningen anser vi att det är rimligt att kravet höjs till godkänt i 12 ämnen. Industriarbetsgivarna vill dock särskilt poängtera att detta tillstyrkande görs med förbehåll att programinriktat val bibehålls utan höjda behörighetskrav (att utredningens förslag 7.4 avstyrkes) och utvecklas för elever som inte når behörighetskraven.

7.3 Ett års studier på ett 1 900-poängsprogram ska möjliggöra behörighet till yrkesprogram som omfattar 2 700 respektive 2 800 poäng

Industriarbetsgivarna avstyrker utredningens förslag mot bakgrund av att vi avstyrkt förslag 5.1.1 om att införa nya yrkesprogram som omfattar 1900 poäng.

Industriarbetsgivarna vill understryka att målet är att så många elever som möjligt ska nå en fullständig gymnasieexamen. Industriarbetsgivarna anser att förslag 7.3 ligger i linje med detta, men att det snarare är förslag som bör beaktas inom programinriktat val samt (i den mån det är relevant), inom ramen för förslaget om individuellt förberedelseprogram.

7.4 Behörighetskraven för introduktionsprogrammet programinriktat val (IMV) ska höjas

Industriarbetsgivarna avstyrker förslaget om att behörighetskraven för introduktionsprogrammet programinriktat val (IMV) ska höjas

Industriarbetsgivarnas principiella hållning är att så många elever som möjligt ska ges förutsättningar att nå en fullständig gymnasieexamen. Därför anser vi att tröskeln, det vill säga behörighetskraven, för att ta sig in på all form av förberedelseutbildning ska vara så låg som möjligt, men att tillräckligt stöd ges under den tid som bedöms vara relevant utifrån individuella förutsättningar och behov. Detta gäller såväl utredningens förslag om förberedelseprogram likväl som programinriktat val. Industriarbetsgivarna förordar således att fler elever fångas upp via programinriktat val för att så småningom kunna ta en gymnasieexamen från dagens nationella program. Industriarbetsgivarna menar att det är en bättre lösning än de föreslagna yrkesprogrammen om 1900 poäng och avstyrker därför utredningens förslag om att höja behörighetskraven för programinriktat val.

8. Förslag om yrkesämnena på högskoleförberedande program

8.2 En försöksverksamhet med handelsinriktning på ekonomiprogrammet bör inledas

Industriarbetsgivarna tillstyrker förslaget att en försöksverksamhet med handelsinriktning på ekonomiprogrammet bör inledas. Industriarbetsgivarna tillstyrker förslaget med förbehåll om ett tillägg att fler försöksverksamheter ska kunna inledas

Industriarbetsgivarna ställer sig positiva till försöksverksamheter som möjliggör för elever på teoretiska program att läsa mot en yrkesutgång. Industriarbetsgivarna tillstyrkes förslaget med förbehåll om ett tillägg att fler försöksverksamheter ska kunna inledas. Exempelvis ser vi gärna en försöksverksamhet inom Teknikprogrammet

9. Ökade möjligheter till yrkesutbildning på entreprenad

Industriarbetsgivarna tillstyrker övergripande förslagen om yrkesutbildning på entreprenad och att yrkesutbildning inom små och/eller dyra yrkesområden ska stimuleras med statsbidrag.

Vi vill samtidigt vara tydliga med att för industrins del är inte frågan om branschskolor specifikt av avgörande betydelse. Vi menar att utmaningarna främst handlar om att hitta finansiering för investeringstunga utbildningsmiljöer och att denna utmaning är lika stora oavsett om investeringsbehovet finns inom små yrkesområden eller inom breda yrkesområden där behovet är stort över hela landet, såsom till exempel inom automation. I dag avstår allt för många utbildningsanordnare från att erbjuda utbildningar som kräver stora investeringar alternativt genomför utbildningar med undermålig utrustning på bekostnad av utbildningskvaliteten.

Industriarbetsgivarna vill därför särskilt betona att vi stödjer utredningens bedömning och förslag att ett statsbidrag som ska stimulera yrkesutbildning inom små och/eller dyra yrkesområden inte behöver kopplas till benämningen branschskola.

Industriarbetsgivarna vill dock också särskilt betona att det vi efterfrågar är en annan form av stöd än det vi uppfattar att utredningen föreslår. Vi menar att den främsta utmaningen handlar om att kunna finansiera uppbyggnaden av de lärmiljöer som är grunden för denna typ av utbildning, samt att utmaningen att kunna säkerställa och finansiera investeringstunga utbildningsmiljöer är lika stora oavsett om investeringsbehovet finns inom små yrkesområden eller breda yrkesområden där behovet är stort över hela landet, såsom till exempel inom automation.

Samtidigt som vi tillstyrker förslagen om branschskolor vill vi göra tillägg att förslagen bör kompletteras med ytterligare förslag på åtgärder så att kvalitativa lärmiljöer säkerställs (exempelvis utrustning/maskinpark) och garanteras oavsett utbildningsinriktning och oavsett behov av utrustning. Det stöd som vi efterfrågar, är ett statligt investeringsstöd för investeringstunga utbildningsmiljöer likt det som YH-utredningen föreslog skulle utredas (se Framtidens yrkeshögskola – stabil, effektiv och hållbar; SOU 2023:31, förslag 7.8.2).

9.2.1 Ökade möjligheter för offentliga huvudmän att samverka kring yrkesutbildning

Industriarbetsgivarna tillstyrker utredningens förslag om ökade möjligheter för offentliga huvudmän att samverka kring yrkesutbildning.

Inom ramen för Teknikcollege har Industriarbetsgivarna länge arbetat för en ökad samverkan mellan utbildare oavsett huvudmannaskap. Vi uppfattar därför att utredningens förslag skapar möjligheter för högre kvalitet i utbildning och kostnadseffektiv användning av resurser.

Industriarbetsgivarna efterlyser generellt en större frihet till specialisering och excellens inom utbildningssystemet genom samverkan mellan utbildningar oavsett huvudmannaskap och utbildningsnivå. Av samma skäl tillstyrker Industriarbetsgivarna även förslag 9.3.

9.3 Anpassad gymnasieskola

Industriarbetsgivarna tillstyrker utredningens förslag.

Vi ser vinster med att lärmiljöer får en bred användning inom olika utbildningsformer. Det stärker möjligheten till investeringar och därigenom kvalitet.

9.5.2 Förutsättningar för statsbidrag

Industriarbetsgivarna tillstyrker utredningens förslag om förutsättningar för statsbidrag med förbehåll.

Industriarbetsgivarna tillstyrker principerna i förslaget men vill samtidigt tydliggöra att detta inte är tillräckligt för att möjliggöra ett brett utbud av utbildningar där dagens gymnasiala utbildning inte motsvarar arbetsmarknadens behov.

För många utbildningar krävs stimulanser för att möjliggöra utveckling av lärmiljöer. Vi beklagar därför att utredningen förbisett att lämna ett konkret förslag på statsbidrag likt YH-utredningens förslag kring ett statligt investeringsstöd för investeringstunga miljöer (se Framtidens yrkeshögskola – stabil, effektiv och hållbar; SOU 2023:31 förslag 7.8.2).

9.5.3 Statsbidragets omfattning och storlek

Industriarbetsgivarna tillstyrker principen i förslaget, men saknar som tidigare nämnt stöd för investeringstunga utbildningar.

9.5.4 Skolverket ansvarar för statsbidraget

Industriarbetsgivarna tillstyrker förslaget men saknar förslag kring investeringstunga utbildningar

Utredningen för ett resonemang kring utvecklingsbidrag till nyetablerade kompetenscenter, men lägger inga förslag kring detta. Även "Framtidens yrkeshögskola (SOU 2023:31)" för ett resonemang kring behovet av investeringsstöd för lärmiljöer. Industriarbetsgivarnas uppfattning är att det finns behov av stöd för att skapa starka lärmiljöer och vill därför uppmana regeringen att snarast utreda frågan.

10. Yrkesprov

10.2.1 Yrkesprov ska införas på yrkesprogram i gymnasieskolan och på nationella program med yrkesinriktning i anpassade gymnasieskolan

Industriarbetsgivarna avstyrker förslaget att införa yrkesprov på alla yrkesprogram i gymnasieskolan.

Industriarbetsgivarna är i grunden positiva till yrkesprov, som beskrivs i kapitel 10, men avvisar delar av utredningens förslag. Vi avstyrker att yrkesprov ska vara obligatoriska och att de ska fastställas av Skolverket som föreslås i 10.2.1 och 10.2.5. Bakgrunden till Industriarbetsgivarnas ställningstagande är att det är angeläget att yrkesprov ägs av respektive bransch. Därför motsätter vi oss den ordning som beskrivs i 10.2.5 och förordar att yrkesprov endast anmäls till Skolverket efter att de fastslagits i respektive bransch. För utbildningar där det finns yrkesprov utarbetade av branschen ska dessa användas. Det bör även finnas stöd för att utveckla branschprov för branscher som inte har färdiga prov. Samtidigt kommer det att finnas yrkesutgångar där antalet elever eller en snabb teknisk utveckling gör det orimligt att ta fram yrkesprov enligt utredningens förslag.

10.2.2 Yrkesprovets innehåll och omfattning

Industriarbetsgivarna avstyrker förslaget om yrkesprovets innehåll och omfattning mot bakgrund av att vi avstyrkt förslag 10.2.1

10.2.3 Genomförandet av yrkesprov samt bedömning och betygsättning

Industriarbetsgivarna avstyrker förslaget mot bakgrund av att vi avstyrkt förslag 10.2.1

10.2.4 Dokument efter avslutad utbildning

Industriarbetsgivarna avstyrker förslaget mot bakgrund av att vi avstyrkt förslag 10.2.1

10.2.5 Skolverket fastställer yrkesproven – i nära samarbete med branscherna

Industriarbetsgivarna avstyrker förslaget mot bakgrund av att vi avstyrkt förslag 10.2.1

10.3.1 Yrkesprov ska vara möjligt att genomföra för elever som läst yrkesutbildning inom komvux

Industriarbetsgivarna tillstyrker förslaget med förbehållet att detta måste ske i samförstånd med respektive bransch.

Ett väl utformat yrkesprov är ett värdefullt sätt att synliggöra resultatet av lärande. Yrkesprov fastställda av respektive bransch bör kunna säkerställa kvaliteten i yrkesvux. Samtidigt är det viktigt att respektive yrkesprov är utformat för att möta vuxenstuderande.

10.3.2 Yrkesprovets innehåll och omfattning

Industriarbetsgivarna hänvisar till de principiella ställningstagandena under 10.2.1

10.3.3 Genomförande samt bedömning och betygsättning av yrkesprov i komvux

Industriarbetsgivarna hänvisar till de principiella ställningstagandena under 10.2.1

11. Förslag om individuella program i anpassade gymnasieskolan

Industriarbetsgivarna tillstyrker utredningens förslag angående individuella program i den anpassade gymnasieskolan.

12. Uppföljning, utvärdering och vidare utveckling av utredningens förslag

12.1 Uppföljning och utvärdering av utredningens förslag

Industriarbetsgivarna tillstyrker utredningens förslag att Skolverket bör ges i uppdrag att följa upp införandet av fler vägar till arbetslivet.

Industriarbetsgivarna delar utredningens bedömning om vikten av att planera uppföljning av reformer redan i införandet. Vid omfattande reformer som berör arbetsmarknaden bör en kommitté med representation från arbetsmarknadens parter och berörda myndigheter tillsättas för att följa upp och kunna lämna förslag på förändringar.

12.2 Det behövs fler åtgärder för ökad kvalitet i gymnasial yrkesutbildning

Industriarbetsgivarna delar utredningens bedömning att det krävs fler åtgärder för ökad kvalitet i gymnasial yrkesutbildning

Industriarbetsgivarna delar utredningens bedömning men ser behov av att bristen på individer med gymnasial yrkeskompetens är av sådan dignitet att de kräver mer kraftfulla åtgärder. Vi föreslår därför att regering snarast tillsätter en utredning som identifierar vilka aspekter i form av utbildningsupplägg, branschinflytande med mera som skapar attraktiva utbildningar för gymnasial yrkeskompetens. Genom vårt 20-åriga arbete med Teknikcollege har Industriarbetsgivarna kunskaper att bidra med både i arbetet med direktiv och genomförandet av en sådan utredning.

De nationella programråden är en viktig instans i detta men många förutsättningar saknas för att detta uppdrag. De nationella programråden saknar möjligheter att initiera utredningar och har begränsade möjligheter att föreslå förändringar som innebär förändringar av skollag och gymnasieförordning.

Stockholm, 2025-05-20

För Industriarbetsgivarna

Jesper Hedin

Expert Kompetensförsörjning